

Det har kommit ut ett förslag till ny regionplan för Storstockholm. En regionplan är ett politiskt dokument som visar hur landstingets politiker tycker att Stockholm ska utvecklas de närmaste tio-tjugo åren.

Det nya regionplaneförslaget är inte officiellt. Det sägs vara "en ren tjänstemannaprodukt". Men det har förankring i flera viktiga politiska cirklar, bl a säger man på regionplanekontoret att John-Olle Persson stöder det.

REGIONPLANEEXTRA

1972 tvingade en bred folkrörelse Stockholms landsting att ta tillbaka en regionplan som byggde på stark tillväxt anpassad till världsmarknadens krav. Efter 14 års tvekan lanserar regionplanekontoret nu en ny regionplan som gräver upp samma gamla tankar.

Sedan 1970 års regionplan kämpades ner av en stark rörelse har det inte funnits någon samlad politisk syn på Stockholms utveckling. Det gamla "paradigmet", som bestod i intim samverkan mellan statliga, kommunala och näringslivsanställda funktionärer med syftet att trumfa igenom största möjliga produktion på världsmarknadens villkor, smulades tack och lov sönder, men tyvärr kom inget istället.

Följden blev att marknaden slog igenom direkt. Utan politisk styrning resulterade 70-talet i en splittrad stad. Innerstan "sanerades" för de betalningsstarka, för lägre medelklassen såldes påvra småhusområden utan service. Underklassen fick hålla till godo med rekordårens hyreshus, såvida den inte blir helt bostadslös. Var och fick, kort sagt, klara sig själv.

Så här kan det ju inte fortsätta; det förstår säkert både landstingets och kommunernas politiker. Det är naturligt om man söker med ljus

och lykta efter något nytt politiskt grepp att lägga över stan.

Det förslag som regionplaneskissen kommer med, ideologiskt vägleda av professor Åke Andersson, är att man ska återvända till 60-talets problemfrihet. Återigen handlar det om att "Stockholmsregionens utvecklingsmöjligheter" ska stärkas, dvs att Stockholms egenskap av "det helt dominerande centret för styrande

och Sveriges nationella och internationella kontaktpunkt" ska utvecklas. Allt i syfte att "bidra till det svenska näringslivets vitalitet och konkurrenskraft" på världsmarknaden.

Parallellen med Regionplan 70 är slående.

Regionplaneskissens synsätt är farligt. Detta av två skäl.

Om det överordnade målet är att anpassa Stockholm till den internationella konkurrensen, dvs till de transnationella bolagens värld, undergrävs det svenska samhällets unika, demokratiska folklighet. Politiskt, genom att de transnationella företagens behov i allt högre grad blir vägledande för hur samhället utvecklas, Ideo-

logiskt, genom att lycksökarmentaliteten hos IBN, Nestlé och deras kolleger får ett större svängrum i offentligheten. Det kan visserligen

visserligen vara rimligt att man tar hänsyn till världsmarknaden när man strävar efter ett bättre liv. Man måste alltid kompromissa i slutändan.

“

I överensstämmelse med merkantilismens allmänna tendens kom man nu, allt sedan Kristinas förmyndare, att lägga den avgörande vikten på handelsbalansen och därvid att ivra för en stor export i förhållande till importen. Det egentliga motivet till 1600-talets stadsgrundningar var att ge effektivitet åt den stadsekonomiska politikens grunsatser, dvs att flytta vad man ansåg böra vara stadsnärningar inom stadsgränserna och icke tillåta deras utövning genom bönderna. (...) Men framför allt påverkades alla landsortens städer och särskilt uppstäderna av den obegränsade iver som maktägarna visade att ge förmåner åt en enda stad, nämligen Stockholm. Det låg exempelvis något nästan rörande i Axel Oxenstiernas förtroende till vad Stockholm kunde uträtta (...) 'Man skulle alla consilia därhän dirigera, att Stockholm kommer upp och den bliver populerat. Sedan skall väl Stockholm bringa de andre på benen'.

”

Eli F Häckscher:
Svenskt arbete och liv

Landsortssverige kan bara gynnas av att människor och organisationer där har makt att själva utforma sina villkor. Att tro att hela Sverige ska

gynnas av att Stockholms makt stärks är att återfalla i 1600-talstänkande.

Naturligtvis finns det också grava brister i regionplaneskissens konkreta förslag. Mest är det en fråga om underlåtenhetssynd, såtillvida att man sin grundsyn trogen ser villkoren för stockholmarna som en andrahandsfråga när världsmarknaden har fått sitt.

Till exempel:

■ Det förefaller som man har en ren låt-gå-attityd till var vi ska bo nånstans. På sid 92 konstaterar man lite uppgivet att bebyggelsen fortsätter att spridas ut. Vad föreslår man då för åtgärder? Inte att nånting skulle kunna göras åt detta, vilket hade varit naturligt, utan att bilvägnätet måste byggas ut. Att fler vägar leder till mer biltrafik vet vi sen 50-talet, och i en region där träden håller på att dö av bilavgaser behöver vi *mindre* biltrafik, inte mer. Man borde istället försöka minska stockholmarnas beroende av bil — tex genom styrning av bebyggelsen mot bra kollektivtrafiklägen och tätare stad — se nedan.

■ Man har ett dåligt genomtänkt förhållande till byggande centralt. Bristen på centralt belägna bostäder leder idag till att innerstan håller på att tas över av övre medelklassen. Skissen håller möjligheten till mer bygande i centrum öppen, men ser det bara som ett resultat av marknadens tryck. I verkligheten krävs det ju radikala politiska ingripanden. Mer centrum, i betydelsen mer täthet och mångfald, måste skapas utanför de gamla tullarna. Det innebär varken den sorts "förtätningar" som pågår i 30-talsförorterna eller den sorts kontorsstäder som föreslås i tex Liljeholmen, utan riktig kontinuerlig och mångskiftande innerstad på nya platser där det är möjligt. Behovet av centralitet utanför den nuvarande innerstan är den kanske viktigaste frågan i Stockholm, som i sig innehåller frågan om bilismen, segregationen, restiderna och kulturen.

Slutsatsen är att "Skiss -85" är ett opportunistiskt och dåligt förslag som inte kan ligga till grund för beslut.

Slutsatsen är också att planering är för viktigt för att överlåtas på stadsplanefunktionärer. De klarar inte av det. Nästa regionplaneskiss måste förberedas ordentligt i intresserade folkrörelser. Därefter måste tjänstemännen få ordentliga politiska direktiv som utgår från solidaritet, resursbevarande, och folkrörelsernas behov, och inte från anpassning till världsmarknaden.

JAN WIKLUND
Alternativ Stad

★ Vill du diskutera vad miljørörelsen ska göra åt det här, utifrån ungefär de här utgångspunkterna? Kom till Tuvan, Västmannagatan 34, tisdagen den 20 maj kl 19.00 — *Alternativ Stad*